

[Holveg Petersen.]

De mange love, der ligger til grund for erhvervsudøvelse, bør naturligvis inddrages i overvejelserne. Hvordan kan man fremme mulighederne for, at den enkelte kan deltage i finansieringen og få ejendomsret? Også spørgsmålet om, hvad alt dette udvikler sig til i forhold til arbejdsmarkedets organisationer, fortjener uddybning. Lad os se på menneskets forhold til hans organisation. Vi diskuterer jo jævnlig menneskets forhold til staten; lad os også diskutere problemet om den tryghed, organisationen giver ham, kontra den selvstændighed, han også har brug for. Hvilken indflydelse har organisationer på den enkeltes arbejdsvilkår, hans bevægelses- og opstigningsmuligheder? Hvordan er organisationens forhold til klimaet på arbejdspladserne?

Én ting er i hvert fald sikker: der kommer ikke til at mangle opgaver for en kommission, der skal behandle dette store sæt af problemer, og jeg tror, at et kommissionsarbejde af dybtgående karakter vil være af stor betydning både for samfundet og for arbejdsmarkedets parter.

Jeg vil gerne føje en ting til det, den højtærede minister var inde på, da han talte om de meget store værdier, der knytter sig til samarbejdsaftalerne. Jeg tror, at parterne på arbejdsmarkedet har brug for nye ideer. Jeg tror, der er brug for nye initiativer for at modvirke tendensen til en fastlåsen af eksisterende systemer. Vi oplever gang på gang, hvor svært det er at ændre afgørende på mønstre, der har dannet sig og vist sig brugelige og tjenlige. Men det kan ikke være sådan, at det sidste ord er sagt på dette område. Det vil være helt urimeligt at antage, at udviklingen skulle have nået sit endemål med den opdeling, der nu er på arbejdsmarkedet mellem de to store grupper.

Udviklingen rider hastigt; der er sket så enorme forandringer i samfundet, at det er svært for os at tilpasse os følgerne af den vældige tekniske udvikling, svært for os at tilvejebringe de menneskelige forudsætninger — og her har vi måske netop de største vanskeligheder. Vi har svært ved at tilpasse os det, der sker. Den placering, det enkelte menneske har og i fremtiden vil få i en arbejdsverden, der domineres af

stadige tekniske ændringer, må til stadighed give anledning til overvejelse, også her i det høje ting, hvor man jo beskæftiger sig med alle sider af samfundslivet. Hvilke krav stilles der til det enkelte menneske? Hvordan kan vi lægge forholdene til rette, så man giver det enkelte menneske mulighed for at realisere sine forudsætninger og evner på en sådan måde, at det kan forenes med hensynet til andre mennesker?

Vi befatter os her i det høje ting med en lang række detaljer inden for den uhyre omfattende lovgivning, der omspænder alle samfundslivets områder. Det kan være svært at se, hvilke virkninger denne vidtspændende lovgivning har over for udviklingen på arbejdspladserne med den mangfoldighed af problemer, de rummer. Jeg mener, at der er god grund til at prøve at anskue problemerne i sammenhæng. Det er det, mit parti har ønsket gennem dette forslag til folketingsbeslutning.

Kaj Rasmussen: Det forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af arbejdspladsernes problemer, som det radikale venstre har fremsat, og som vi i dag behandler, er naturligvis, som det også meget rigtigt siges i bemærkningerne til forslaget, en følge af den stærke udvikling, der finder sted inden for landets produktionsliv, en udvikling, der berører både arbejdere, funktionærer og arbejdsgivere, og hvis betydning for samfundet som helhed er meget indgribende.

Det er klart, at det er en argumentation, vi alle kan tilslutte os. Den er, så vidt jeg kan bedømme det, udsprunget af en erkendelse af, at et afgørende træk i samfundsmønstret er hele den industrielle udvikling, vi i de seneste 10 år har gennemgået. Teknikken har jo haft en eksplosiv udvikling, og forholdet er vel det ganske enkle, at det for overordentlig mange kan være forbundet med store vanskeligheder at følge med. Bedst mener jeg at hele vor tids situation kan karakteriseres derved, at det gamle bonde- og landsbysamfund er en saga blot. Vi lever i et moderne industrisamfund med større og større byenheder og med større og større industrivirksomheder med hundreder eller tusinder af arbejdere. Den moderne produktion er i dag først og fremmest præget